

Broedende ooievaars in Zaltbommel

Het is minstens 50 jaar geleden en wellicht wel 150 jaar dat er ooievaars in de middel-eeuwse stad Zaltbommel hebben gebroed.

Er bestaat een oude 19^e-eeuwse prent van een ooievaarsnest op de voormalige Broerekerk in de Kloosterstraat. Sindsdien is onbekend dat er ooievaars in de oude stad hebben gebroed. Vorig jaar maakten vrijwilligers van de Natuurwacht een zelf gesmeed nest op een oude hoge den nabij de Bommelse heemtuin. In 2016 werd het nieuwe nest meerdere malen bezocht door verschillende mannetjes. Helaas liet zich geen vrouwtje zien. Nu gaat het gelukkig anders. Het nest werd medio maart bewoond en op dit moment kan met grote zekerheid gezegd worden dat er meerdere eieren (3 a 4) in het nest liggen. Zowel mannetje als vrouwtje broeden op de eieren. Dat duurt ongeveer 33 dagen. Medio mei moeten er jonge ooievaars zijn. Het zal wel even duren voordat de jonge ooievaars zichtbaar zijn vanaf de Oliemolen. Vanaf juni moet het voeren van de jongen toch goed te zien zijn. Mooi toch zeker!

Engelse lammetjes op schapenwei

Trouwe lezers van onze nieuwsbrief weten dat er in de schapenwei bij de heemtuin bijzondere schapen lopen: Hampshire Down. In het najaar heeft een heuse Engelse ram (met stamboek!) alle oaien gedekt. Dan is het 145 dagen wachten op de lammetjes. Medio april werden de eerste lammetjes geboren en op 2 mei bij een Texelaar het laatste. Hulp van de dierenarts was wel nodig omdat het lam in een stuitligging lag. Helaas kunnen de lammetjes niet allemaal blijven omdat de schapenwei te klein van omvang is: te weinig gras. Daarbij zijn het allemaal 'jongetjes'; dat gaat ook niet bij alle oaien.

Zomerklokjes en kievitsbloemen

April is de maand van de stinzenplanten. De heemtuin van Zaltbommel is bij plantenliefhebbers bekend als de locatie waar je in april moet zijn om vele soorten stinzenplanten te kunnen bewonderen. Zo bloeiden er vele Wilde anemonen, Gele anemonen en zeldzame blauwe anemonen uit de Italiaanse Apennijnen. Nu (mei) bloeit de Wilde hyacint, Knikkend vogelmelk, dalsloek en de Donkere ooievaarsbek. We zijn blij met de vele bloemen van de Gevlekte dovenetel. Dankzij het opbrengen van flink veel zand is de plant met de fraaie paarse lipbloemen goed aangeslagen. In de heemtuin kun je nu vier soorten dovenetel ontdekken: gele, paarse, witte en gevlekte dovenetel. In mei gaan de meidoorns bloeien, maar bijzonder is ook de prachtige bloei van de Anna Paulownaboom.

Gehakelde aurelia en oranjetipje

In de heemtuin en kruidentuin kun je op zonnige en warme dagen meerdere soorten vlinders waarnemen. Het koolwitje en de dagpauwoog zie je altijd wel, maar met een beetje geluk kun je ook de prachtige Gehakelde aurelia zien. Het oranjetipje is heel zeldzaam op de Bommelse stadswallen. Ze vliegen alleen in april en mei en er zijn er maar 2 of 3. Meer succes heb je in natuurgebied De Lieskampen nabij Gameren/Delwijnen. Zoek vooral bij de waardplant: Look zonder Look en pinksterbloem. Andere soorten vlinders in de heemtuin zijn: Bont zandoogje, citroenvlinder, boomblauwtje, distelvlinder, kolibrivlinder en heel soms de koninginpage.

Oranjetipje

Gehakkelde aurelia

Brakelse hoenders slapen veilig in een boom

Bloeiende boomgaard

De heemtuin is een kleine maar fraaie hoogstamboomgaard rijk. Het betreft oude fruitrassen zoals de sterappel, Groninger kroon, Goudrenet en de groene pruimen van de Reine Claude. De sterappel staat nu in bloei. In de boomgaard lopen bijzondere kippen: Brakelse hoenders. Deze zwart/witte kippen komen van oorsprong uit het Belgische dorpje Brakel. Het is een zeldzaam ras dat hopelijk wat meer te zien zal zijn in ons land.

Al twee maal heeft een vos, die in de uiterwaarden huist, de nodige kippen verschalkt. Om de kippen te beschermen is een stevig net aangebracht en is het gaas een halve meter in de grond gegraven. De kippen lopen vaak los in de schapenwei. 's Avonds gaan ze zelf weer terug in de boomgaard en gaan hoog in de boom zitten om veilig te slapen. Uiteraard sluit de beheerder dagelijks het hek, zodat de vos geen kans meer maakt.

Steun ons en wordt lid van Natuurwacht

Onderhoud van de kruidentuin en heemtuin kost veel geld. Denk aan het gereedschap, maar ook het voer (korrels, hooi, stro) voor de schapen en het graan voor de kippen. De Weeshuishof met heemtuin en schapenwei en ooievaarsnest is een van de mooiste plekjes van de stad Zaltbommel. Laten we dit met elkaar koesteren en help ons het goed te beheren: word lid van Natuurwacht voor slechts 10 euro per jaar. U ontvangt dan ons prachtige magazine. Zie ook onze website www.natuurwachtbommelerwaard.nl of meld u als lid aan bij acvanbalken@upcmail.nl

Werkochtenden

Iedere maand, doorgaans de 1^e zaterdag van de maand, is er een werkochtend in de heemtuin en kruidentuin. Veelal zijn dan een tiental vrijwilligers aanwezig om het noodzakelijk onderhoud te doen: schoffelen in kruidentuin, snoeien van rozen en kruiden, afvoeren gemaaid gras, etc. Iedereen is welkom. De komende werkochtenden (10.00 uur- 13.00 uur) zijn: 6 mei, 3 juni, 1 juli, 5 aug.

Historische rijkdom Weeshuishof

De gronden in deze westhoek van de Bommelse binnenstad hebben een rijke historie. In de 14^e eeuw werd hier een klooster gesticht door de reguliere kannikenessen van de Orde van de H. Augustinus: het Maria Magdalenaklooster. Na de reformatie (16^e eeuw) werden de gebouwen van dit nonnenklooster gebruikt als pesthuys en sieckhuys. Weer later (18^e eeuw) kwam er een weeshuis in en daarna een rosoliemolen. Onduidelijk is of dit in het voormalig klooster was of in de oude kapel. Jammer dat er van het klooster weinig is overgebleven. Het hoofdpad van gebakken tichels in de kruidentuin dateert nog uit de kloosterperiode. Onze beheerder, Ton van Balken, speurt in zijn vrije tijd de archieven na in Tiel om achter de rijke geschiedenis van dit terrein, genaamd de Weeshuishof. Wie weet verschijnt er t.z.t. wel een boekje over.